

ВАЛЕНТИНА ЖУРАВЛЬОВА

ПОБЕДА НАД ВРЕМЕТО

Превод от руски: [Неизвестен], 1974

chitanka.info

Проказата е като тигър. В упоритостта, с която преследва жертвата си, има нещо страшно, неизбежно. Година, две, десет, тридесет години изчаква. После скача — и ноктите се забиват в тялото, разкъсват го...

Ламел можеше да спечели победа над проказата. Просто нямаше късмет. Стана нещо невероятно. Той, лекарят-лепролог, заболя от проказа.

Това се случи през пролетта, когато изпитваше своя новооткрит препарат АД. Новото лекарство правеше чудеса — беше много по-силно от сулфетрона, пропизола и различните масла. Но понякога, макар и много рядко, препаратът АД причиняваше бързо влошаване на състоянието. Ламел не можеше да открие закономерността на това явление. Имаше нужда от опити, десетки, дори стотици продължителни опити.

А проказата отговаряше на удара с удар. На 14 април сутринта, когато се миеше, Ламел забеляза на китката на дясната си ръка червеникаво овално петънце. След седмица такива петънца се появиха и на лицето му. Месец по-късно петънцата се превърнаха в рани.

Това беше някакъв рядък вид лепроматозна зараза с бързо протичане. Проказата просто си отмъщаваше на човека, който се опитваше да разкрие нейната тайна. Препаратът АД не помагаше. Всеки експеримент — сега Ламел правеше опити върху себе си — водеше само до влошаване на здравословното му състояние.

Лепрозориумът се намирал в две еднакви триетажни сгради. В едната беше клиниката, където живееха болните. В другата бяха жилищата на лекарите и на обслужващия персонал. Още през пролетта Ламел се премести в клиниката. Оттогава живееше в химическата лаборатория. Наистина, „живееше“ не е най-точната дума. Непрестанно работеше — сутрин, вечер, нощем. Победа над проказата и същевременно спасение можеше да донесе само ускоряването на работата.

През есента лекарите изпитаха усъвършенствувания препарат АД върху болните. В шестнадесет от седемнадесетте случая препаратът доведе до почти пълно оздравяване. Само в седемнадесетия случай лекарите констатираха влошаване на състоянието. А това беше самият Ламел.

Последваха нови опити, нови неуспехи. Ламел беше едновременно изследовател, лекар и пациент. В описанието на протичането на болестта се записваха оплакванията на болния, бележките на лекаря и химическите формули на изследователя. Всеки опит доближаваше учения към крайната победа, но същевременно приближаваше и смъртта на болния. Лекарят трябваше да реши кое ще стане по-рано.

През декември Ламел-лекарят вече знаеше, че пациентът ще умре, преди ученият да намери ефикасно средство за спасение. За изследванията бяха необходими три-четири години, докато на болния оставаха най-много още десет месеца живот.

Работата над експериментите продължаваше. Ламел-изследователят смяташе, че има право да разполага с живота на Ламел-пациента. Но на единадесети януари главният лекар на лепрозориума категорично забрани по-нататъшните опити. Ламел не възрази. Неговата болест отдавна вече престана да бъде типична, а с това вече не представляваше интерес за експериментите. Предаде всички свои бележки на асистентите и се премести в малко помещение срещу клиниката. В лабораторията вече не стъпи.

... Проказата напада като тигър. Драци своята жертва, убива я, като я обезобразява до неузнаваемост. Сега вече лекуваха Ламел с обикновени сулфопрепарати. Но ноктите на проказата се забиваха все по-дълбоко в смъртно болното му тяло. Проказата побеждаваше.

Когато положението на болния беше почти безнадеждно, посети го професор Корн. Няколко пъти повтори на болния едно и също, но без успех.

— Разбирате ли, става дума за продължаване на живота... искам да кажа, за борба против старостта... — каза Корн.

— Каква старост, мене такова нещо не ме заплашва — подхвърли Ламел.

— Излечима ли е вече проказата? — извика Корн.

— Сега е неизлечима, искам да кажа, моята болест.

Корн избърса потта от челото си и премести креслото си по-близо до Ламел.

— Сега е неизлечима? А по-късно?

Ламел не отговори веднага.

— След около три години. По-рано няма да стане — поклати той глава. — Но и този срок изисква свръхчовешки усилия. По-реално е да кажа осем години.

— Осем години? А вие... вие... — Корн се загледа навън през прозореца. — Във вашето положение ще издържите ли?

Ламел кимна с разбиране:

— Седем месеца, може би осем, но не повече от десет.

— Осем години — и осем месеца! — извика Корн. — Слушайте, Ламел, представете си, че вие... заспите за тези осем години. Разбирате ли, за осем години. Ако е необходимо, може и за двадесет. И ще се събудите, когато хората се научат да лекуват вашата болест.

— Сън? Смятате, че проказата не вреди на спящия човек? Организмът живее, а това означава, че живеят и бацилите на заразата.

— Не, не, имам предвид друг сън. Такъв, при който организмът почти не живее.

— Смърт?

— Сън — настойчиво повтори Корн. — Защото след смъртта събуждането е невъзможно. Да говорим открито, като лекар с лекар. Чували ли сте нещо за хипотермията?

— Да, това са операции при изкуствено понижаване на температурата на организма. Но каква връзка има тук хирургията. Вашата област е продължаването на живота.

— Да, продължаването на живота — съгласи се Корн. — Засега не мога да продължа живота на активен човек. Но мога да продължа живота на спящ. Разбирате ли ме?

— Не.

— Когато човек спи обикновен сън — живее. Но когато спи при дълбока хипотермия, той... не живее. И, разбира се, не старее.

Ламел сви рамене и каза:

— Човешкият организъм може да се охлади с осем, евентуално с десет градуса. Какво ще се промени с това? Основната обмяна на веществата в организма продължава. Това означава, че продължава и животът, макар и в забавена форма. А доколкото си спомням, човешкото сърце не издържа охлаждане под двадесет и шест градуса...

— Да, сърцето не издържа. Но неговото функциониране може да се прекрати. Аз използвам като заместител на сърдечната дейност апарата „сърце–бял дроб“. След това кръвообращението функционира

и без сърце. Аз охладих човек почти до нула градуса. А след това сърцето му започна да функционира отново! Не, не колега, оставете ме да се доизкажа... Най-важното при дълбокото изстудяване е, че човек при забавено кръвообращение живее, но... всички жизнени процеси се забавят няколко стотици пъти... Е, какво ще кажете?

Ламел мълчеше.

— Вашата болест сега е неизлечима. — Корн изпитателно погледна Ламел и повтори: — Да, неизлечима! Знаете това по-добре и от мене. Но ако се съгласите, ще победите проказата. Трябва... На науката са необходими осем години? Това е блестящо! Тези осем години ще бъдат за вас като един месец.

Ламел продължаваше да мълчи.

— Направил съм вече десетки опити — продължи Корн, — но нито един от тях не продължи повече от три седмици. Тук обаче става дума за спасяване на живот. Имате рядък шанс... Освен това, ако се наложи, експериментът може да се прекрати. Извинете, исках да кажа лечението...

Ламел се огледа, сложи си очилата, пристъпи към вазата с цветята и бавно поправи карамфилите. След това решително каза:

— Не искам!

Откъм реката духаше слаб, но студен вятър. През нощта отново беше валил сняг и Ламел трябваше да почисти тротоара. Тесният тротоар, едва забележим под снега, минаваше между дървета. Според стара традиция — от няколко десетилетия — всеки болен, попаднал в лепрозориума, засаждаше дърво. Болните вярваха, че ако дървото порасне, ще оздравеят. Лекарите знаеха, че работата отвлича вниманието от болестта, което е полезно. А традициите се спазваха стриктно. През последните години мнозина бяха оздравели, но никой не напусна лепрозориума, без да посади дъб или острица.

По-рано Ламел просто не обръщаше внимание на това, вярваше само в науката. Сега разбра, че освен науката има още много други неща, които се изразяват с доста широкото понятие „живот“.

Намери си хубаво място и реши през пролетта да посади дъб. На главния лекар каза сериозно: „Нали работата отвлича вниманието.“ И той му отговори също така сериозно: „Разбира се, това е полезно“.

Тук почвата беше неплодородна, на места песъчлива. Наоколо растяха само дългогодишни непретенциозни храсти с бели цветчета. За

да се прихване дървото, почвата трябваше да се обработи. А това наистина беше полезно.

Ламел вървеше между храстите и усещаше как го наболява десният крак. Имаше усещане за студ, но знаеше, че това е студ от съвсем особен вид. Много добре можеше да си представи какво ще последва. Ще се появят нови рани. Ще опадат съвсем веждите и миглите. Ще се разпадне носната преграда. Ще се повреди зрението, а може и съвсем да ослепее. Дишането ще става все по-трудно. След това... Това, което ще се случи след това, лекарите наричат деликатно „летален изход“.

Ламел сам не можеше да си обясни защо не прие предложението на Корн. Трябваше да го приеме. Щом човек няма какво да загуби, нищо не рискува. Ламел се замисли над думите на Корн. Няма ли какво да загуби? Как така да няма! Половин година живот не е малко. Дори е твърде много! Сега живееше така, както познавачите пият вино — бавно, наслаждавайки се на всяка глътка, на всяка капка.

Преди това никога не беше се замислял над смисъла на живота. Сега знаеше: смисълът на живота е в това човек да живее. В името на живота понякога може да се пожертвува животът. Но човек се е родил, за да живее. Тази убеденост се потвърждаваше от всичко: от всяко вдишване, от всяко движение, от всяка мисъл. Всичко беше хубаво, всичко имаше своя смисъл и особено очарование: топлината и студът, безветрието и вятърът, музиката и тишината. Миеше се и не разбираше как по-рано е можел да прави това автоматически; сядаше на масата и не разбираше как по-рано е можел да чете по време на ядене.

Защо хората мислят, че времето на осъдения на смърт върви с огромна бързина? Напротив. Почти спира. Но с някакво шесто чувство човек непрестанно усеща неговото бавно и неизбежно движение. В това движение има нещо магическо, хипнотизиращо. Невъзможно е да се избяга от него. Логиката е безпомощна там, където възприятията и усещанията са извънредно изострени. Отвъд определени граници започват да действуват своеобразни — все още не проучени от човека — закони.

Според логиката всичко изглеждаше много просто. Ламел беше сам. Беше неизлечимо болен, нямаше какво да изгуби. Всъщност трябваше с радост да приеме предложението на Корн. Ламел си спомни с какво уплашено лице Корн му подаде ръка. Хората ужасно се

страхуват от проказата. А всъщност тя не е по-опасна от туберкулозата. Но хората се страхуват и от самата дума „проказа“. И Корн се страхуваше. В креслото седна като на електрически стол. Наистина след това, когато започна да говори за опитите си... Да, Корн е талантлив. Това е блестящо хрумване — да отделиш сърцето и белите дробове и да ги замениш с апарат... Да, добре го е премислил. Сигурно и други биха се подложили на такъв експеримент. Да проникнеш през времето... Да надникнеш в бъдещето. Какво ще бъде? „Ако е необходимо — и за двадесет години!“ — така ли се изрази Корн? Двадесет години — това ще бъдат други хора, друг живот. Кой ще бъде той за тях? Чужденец? Можеш да отпътуваш в далечни земи и да се върнеш в родината си. Обаче от пътешествие във времето никой не се завръща. Да напуснеш завинаги своята епоха е толкова трудно, както да си отидеш от самия себе си... Ако беше за година, за две... Човек покорява времето!

Ламел се усмихна. Изпитваше приятно чувство от това, че можеше да избира, да вземе решение за нещо.

В дълбочината на душата си обаче вече отдавна знаеше какво ще каже на Корн.

На другия ден Ламел намери Корн и му каза, че е решил да приеме експеримента като единствен изход.

Корн направи бързо необходимата подготовка. Асистентите му включиха интензивното осветление, осцилографите заработиха, подготвиха регистраторите на биотоковете. След това Корн изтегли лоста и зад таблото с уредите глухо забуча компресорът. Под стъкления капак, където се намираше Ламел, започна да прониква студен въздух. Стрелката на термометъра се измести по-надолу. Асистентите пристъпиха към таблото и застанаха зад Корн.

Стрелката на термометъра слизаше все по-ниско. Тридесет и два... тридесет... При цифрата 26 стрелката трепна, като че срещна преграда. На регистратора на биотоковете светнаха светлозелени лампички.

— Всичко върви според очакванията — каза полугласно Корн на асистентите. — Организмът се съпротивява. При обикновени условия под тази температура настъпва смърт.

Стрелката се придвижи бавно към цифрата 25, после още по-надолу.

— Двадесет и три... двадесет и един — броеха асистентите, — осемнадесет, шестнадесет...

Танцуващите светлини по екраните на осцилографите забавиха ритъма си. Сега се появиха светли ивици, които се издигаха свободно нагоре и после отново слизаха.

— Осем... шест и половина... пет — броеха асистентите с възбудени гласове.

Корн натисна бялото копче под регистратора на биотоковете. Светна зелена лампа.

— Автоматът ще поддържа необходимата температура, ще регистрира данните на уредите, ще сигнализира непредвидените усложнения — каза Корн.

Екраните на осцилографите изгаснаха. На таблото светеше зелена лампа. В настъпилата тишина се чуваше само приглушеното бръмчене на автомата...

Първото, което видя Ламел, бяха безформени, светли петна. След това едното петно, по-голямо и по-светло, се превърна в полуотворен прозорец. Другото петно постепенно придобиваше черти на човешко лице.

Най-напред всичко беше сиво. Цветовете се появиха след малко, постепенно. Най-напред жълтият и розовият в букета цветя на масата. След това отново сивият — това беше костюмът на Корн.

След това Ламел видя, че устните на Корн се движат, професорът говореше нещо. Но нищо не се чуваше. След това до него проникнаха първите думи:

— ... направете това. Съсредоточете се, драги. Вдигнете ръка. Чувате ли ме?

Ламел не отговори. Чу, но не можеше да си спомни думите. В паметта му започнаха бавно да се появяват образи. Лепрозориумът... Срещата с Корн... Безсънните нощи... Последният разговор... Операционната зала...

— Колко? — попита Ламел и се изненада, защото му се стори, че това не е неговият глас.

Корн съсредоточено наблюдаваше лицето на Ламел:

— Така, така — шепнеше той и механически потриваше ръце, — рефлекс, зрение, мисъл, говор... Това означава, че...

— Колко години? — повтори Ламел въпроса си и се опита да се повдигне от леглото.

— Лежете, приятелю, лежете! Деветнадесет години. Повече от деветнадесет години. Кажете, вие...

— Деветнадесет! — прекъсна го Ламел и вдигна глава от възглавницата. Очите му гледаха втренчено Корн.

Главата на Ламел гъмжеше от мисли. След това си даде сметка, че деветнадесетте години са измама. Корн съвсем не беше се променил. Имаше заоблено избръснато лице, присвити очи, едва видими бръчки... Всичко беше както преди!

— Спокойно, приятелю, само спокойно. — Корн се усмихваше, като се опитваше да скрие вълнението си. — Е, говорете...

— Деветнадесет години... та вие ни най-малко не сте се променили...

Корн смутено махна с ръка и се усмихна:

— Постепенно ще ви обясня всичко. Не може изведнъж.

— Не е успял... не е успял! — Ламел не го слушаше и продължаваше да си говори своето. — Проказата...

Вдигна ръка. На бялата гладка кожа нямаше дори следи от проказата.

— Не разбирам...

Безсилно отпусна глава на възглавницата.

— Деветнадесет години минаха — повтори отчетливо Корн. — Вашата болест е излекувана. Не беше лесно.

— А вие? — попита Ламел. — Вие?

— Победихме остаряването — каза просто Корн. — Затова съм такъв... сега старостта дълго време не идва.

От изненада Ламел почти не дишаше. После попита:

— А останалите? Хората...

Корн разбра въпроса и се усмихна.

— Твърде много се промениха и светът, и хората. Но не бързайте с въпросите си, имате достатъчно време, сам ще се убедите във всичко.

Ламел дълго лежа неподвижен и гледаше някъде в далечината. После се усмихна. Корн приятелски му протегна ръка.

Публикувано в сп. „Наука и техника“, бр.28-29/1974 г.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.